

Torsken i Östersjön krymper

SLAG MOT YRKESFISKET Övergödning och minskat fiskbestånd – dystra rapporter från fisket är mer regel än undantag. Men det finns ljuspunkter. SvD:s genomgång visar att bestånden av öring och röding i Vättern har ökat dramatiskt de senaste åren. Samtidigt larmar forskarna om att torsken i Östersjön står inför en ordentlig kris.

Få saker är så intimt förknippade med sommaren som bilden av ett guppande flöte på en spegelblank sjö, och för många svenskar är fritidsfisket en viktig del av sommartillvaron – men hur ser det egentligen ut för fiskebestånden?

SvD har låtit en grupp forskare redogöra för läget kring bestånden av abborre, gädda och några andra fiskarter i landets vattendrag. Både i de största sjöarna och vid kusterna – och det finns positiva trender. I Vättern har till exempel bestånden av öring ökat kraftigt på senare år efter att ha varit på tillbakagång länge. 2005 infördes en rad nya fiskeregler som bland annat fiskefria områden och ökade minimimått, alltså hur stor fisken måste vara för att man ska få ta upp den. Och reglerna har haft rejäl effekt.

Öringen har ökat nästan 20 gånger mellan 2005 och 2012, det är ganska remarkabla förändringar för att vara fiskbestånd. Det är sällan vi ser sådana kraftiga kliv upp eller ner i mängden fisk, säger Alfred Sandström, forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet SLU. Även rödingen har fått ett uppsving.

– Vi vet att det har tagit fart ordentligt och de som fiskar kan få riktigt mycket röding. Fångsten av röding i provfisken har ökat med ungefär tio gånger mellan 2005 och 2012, säger han.

Vad den kraftiga ökningen av röding och öring kan få för följder för sjöns ekosystem är något som forskarna just nu arbetar med att ta reda på:

– Vi försöker titta på hur eko-

login och miljön i sjön påverkas av att det blir fler rovfiskar, det finns inget enkelt svar på det.

För yrkesfiskarna i Vättern innebär ökningen av röding och öring att de kommer att få mer av de här arterna i sina fångster, och röding är en värdefull fisk.

– Yrkesfisket är mest beroende av kräftfisket. Men av alla fiskar de får så är rödingen kanske den viktigaste, det är den de får mest betalt för, säger Alfred Sandström.

När det gäller Östersjön har rapporteringen präglats av alarmering om övergödning, dioxiner och utfiskning. Och tyvärr slutar inte de dåliga nyheterna där. Just nu står torsken i Östersjön inför en allvarlig situation där de stora torskarna på sikt kan komma att försvinna och ersättas av småvuxna individer.

– Just nu har vi en väldigt stor kris. Vi har ett minimimått för torsk på 38 centimeter i Östersjön men vi har ett väldigt effektivt yrkesfiske som plockar upp fisken i stort sett så snart den nått minimimåttet. Det får som konsekvens att det i nuläget finns en väldigt liten andel individer över 45 centimeter, säger Markus Lundgren, biolog på Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund.

På sikt leder det till att småvuxna individer som blir könsmogna tidigt och klarar sig från att fastna i trälarna därmed har goda chanser att föra sina gener vidare:

– Man har på kort sikt orsakat genetiska effekter som normalt tar väldigt lång tid att jämna ut. Det här är jätteallvarligt, det kommer

på sikt att leda till ett bestånd med småväxt torsk. Det är jätteallvarligt för yrkesfisket som vill ha stor torsk. Det finns ganska mycket torsk i Östersjön just nu, men det är enormt mycket småfisk.

Men det finns goda nyheter från andra platser, till exempel är tillgången på den populära makrillen bättre än på länge.

– Det är jättestarka bestånd och statusen för makrillen är god. Så som beståndet är nu måste man titta långt tillbaka i tiden för att hitta något liknande, säger Daniel Valentinsson, vid SLU.

– De bakomliggande orsakerna är dels en bra förvaltning av fisket och dels goda livsbetingelser som gjort att det blivit många yngel. Man antar att det här har med klimatförändringar att göra, att makrill har fått ett större tillgängligt område. Vattnet har blivit varmare och därför kan makrillen sprida sig mer även norrut.

Och läget för olika fiskbestånd påverkar inte bara yrkesfiskare eller den som själv är fiskeentusiast. Ulrika Beier, vid SLU, säger att läget för olika fiskarter både påverkar och speglar miljön.

– Om man till exempel har mycket rovfisk så brukar det indikera god vattenkvalitet och mindre risk för algblooming. Rovfiskarna äter småfisk som i sin tur äter djurplankton. Om det finns för mycket småfisk så äter de så mycket djurplankton att växtplanktonen kan växa till och orsaka algblooming, säger hon.

EBBA ROSENCRANTZ
ebba.rosencrantz@svd.se

Populära fiskarter

Abborre

Abborren finns i våra insjöar och i Östersjön. Fiskens färg skiftar beroende på vilket vattnet den lever i och de kan variera från ljus gröna till nästan svarta. Bästa säsong är höst och vinter. Vanligaste fångstmetoderna är nät, ryssjor, mjärddar och krok.

Gädda

Gäddan förekommer i hela landet i sjöar, åar och vid kusterna. Färgen varierar beroende på arv, ålder och var gäddan lever. Bästa säsong är höst, vinter och vår. Gädda fångas med nät, ryssjor och krok.

Makrill

Makrillen är en säsongsfisk, under våren och sommaren är den allmän i Skagerrak, Kattegatt och Öresund och finns vid enstaka tillfällen i Östersjön. På hösten flyttar den till djupare vatten i västra Nordsjön eller till vattnen väster om de brittiska öarna.

Torsk

Torsken lever i salt och bräckt vatten från Bottenhavet till Nordatlanten. I Sverige är den vanlig i Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt och in i Östersjön upp till Bottenhavet. Både färg och kroppsform kan variera. Torsken har säsong hela året och väger i svenska vatten vanligtvis runt 10 kilo.

Röding

Rödingen trivs bäst i kallt och klart, syrerikt vatten i våra fjälltrakter men även på större djup i sjöar i Syd- och mellansverige. I Sverige finns flera olika arter av röding. Den skiljer sig från övriga laxfiskar genom sina små fjäll, sina ljusa fläckar mot silvrig bakgrund och sin röda bukfärg i samband med leken på hösten.

Öring

Öringen liknar laxen men har fler prickar och är vanligtvis mindre. Silvrig med grön- eller brunaktig rygg och har svarta och röda fläckar längs sidan. Arten skiljer sig mycket i utseende och storlek från bestånd till bestånd. Fiskas med garn, krok och i fiskfällor.

Lax

Laxen trivs i strömmande vatten och finns i vissa älvar och stora sjöar i Sverige. I Väner finns en naturlig insjöstam av lax. Bästa säsong är sommar och höst. Sportfiskas med spö men i yrkesfisket använder man främst garn, krok och fasta redskap.

